

Š V E I C A R I J O S L I E T U V I Ų Ž I N I O S

Neperiodinis leidinys

No 3

Berne, 1951 m. gruodžio 22 d.

SVEIKINAME ŠVEICARIJOS LIETUVIŠKOSIOS ŠEIMOS NARIUS,
SULAUKUS KALĖDŲ ŠVENČIŲ IR NAUJŲ METŲ !

o - o - o - o - o

: - : AŠTUNTOSIOS KALĖDOS TREMTYJE : - : J. KAPININIS

Kas nelaukdavo ir kas nemėgdavo nepriklausomojo gyvenimo laikais jaukių ir malonių Kalėdų švenčių!... Ir dideli ir maži, ir seni ir jauni laukdavo šios šventės ir džiaugdavosi jos sulaukę. Ramiais laikais per Kalėdų šventes visų veidus gaubdavo šventiška nuotaika, iš visų širdžių skambėdavo džiaugsmo akordai... Kalėdos buvo tada jauki krikščioniškų šeimų vienybės ir meilės šventė. Kiekvienas šeimos narys, kad ir toliausia gyvenęs, stengdasi tėvų pastogėje valgyti kūčias ir gimtinės bažnyčioje dalyvauti drauge su namiškiais bernelių Mišiose.

1951 m. Kalėdos - mums jau aštuntosios Kalėdos tremtyje! Ar jos bus jau paskutinės tremtyje, vienas Dievas nežino... Iki šiol nepaliovėme minėję šią krikščionybės šventę, kiek tik aplinkybės leido, lietuviškoje aplinkoje, su mums brangiomis lietuviškomis tradicijomis, kur bent dalinai stengėmės atgaminti seniau išgyventas nuotaikas. Ir šiais metais laušime savo šeimose prie lietuviško kūčių stalo plotkelę ir dalinsimės ją su savo artimaisiais, draugais ir bičiuliais krikščioniškosios vienybės ir meilės ženklan.

Ir šiais metais, laužiant Kūčių plotkelę, mūsų sieloje sukils stipri prisiminimų banga apie praeities Kūčių bei Kalėdų išgyvenimus Tėvynėje. Savo vaizduotėje matysime tėvų namuose kūčių stalą su kvepiančiu tėviškės pievų šieniu, uždengtu balta kaip sniegas linine drobule, rūpestingų motinos ir sesučių rankų paruoštais lietuviškais valgiais, prie kurio galo sėsdavo tėtis, o šalia jo dešinėje mama, toliau seneliai, broliai, sesers ir namų tarnai. Kaip jausdavomės laimingi, visi sveiki gyvi drauge sulaukę Dievo Sūnaus Gimimo šventės! Mūsų mintys skris į Nemuno šalį, kur ten dabar nepalšiauja siausti pūga, kur ašarų toliai migloti, kur motinos gaili ašara rieda ant baltos kūčių plotkelės, kur ant Tėvynės baltų sniego laukų sruvena jos sūnų brangaus kraujo lašai... Mūsų širdis su nerimu klausia: ar mūsų brangūs tėveliai, broliai ir sesers ten tebėra? O gal jau nublokšti kur į svetimos žemės gilumas lėtai mirčiai?...

Ramų ir šventą Kūčių vakarą prisiminsime ir visus po platuji pasaulį išblaškytus mūsų Tėvynės sūnus ir dukteris, su kuriais mus riša bendri idealai, bendri teisėti lūkesčiai bei šviesiau pradedanti spindėti vilties žvaigždė.

Naujųjų Metų angoje vieni kitiems tvirtai paspausime dešinę ir nuoširdžiai palinkėsime laimingų 1952 metų, maloningos Viešpaties globos tremtyje ir nepalaužiamos vilties kaip galint greičiau išvysti skaidresnę Tėvynės padangę.

SENOS, BET KARTU IR NAUJOS TIESOS

Ištraukos iš Adomo Mickevičiaus

Tautos ir peregrinacijos knygos). P a s i m o k y m a s t r e m t y j e .

Išeivi, buvai turtingas, o dabar štai kenti neturtą ir skurdą, kad pautum, kas yra neturtas ir skurdas ir ką, sugrižęs į kraštą, galėtum taryti: neturtėliai ir vargšai yra mano turto dalyviai.

Išeivi, leidinėjai įstatymus ir turėjai teisę į (karaliaus) karūną, o štai svetimoje šalyje esi be teisės globos, kad pažintum neteisybę, o sugrižęs į kraštą tartum: svetimšaliai draugė su manim yra įstatymų leidžiamosios valdžios dalyviai.

Išeivi, buvai mokytas, o štai mokslai, kuriuos branginai, pasidarė tau nenaudingi, o kurių nemėgai brangini dabar, kad pažintum kas yra šios žemės mokslas, o grįžęs į savo kraštą tartum: prasčiokėliai yra mano moksladraugiai.

Didieji karo laivai ir žvejų laivelis. Plaukė per jūrą didieji karo laivai ir vienas mažas žvejų laivelis. O buvo rudens audrotas metas; tokiu laiku laivas juo didesnis juo saugesnis ir juo mažesnis juo pavojingesnis. Dėlto žmonės nuo pakrantės tarė: laimingi didžiųjų laivų jūreiviai! Vargas žvejų laivelio jūrininkams rudens metu! Bet žmonės pakrantėje nežinojo, kad didžiųjų laivų jūrininkai pasigėrė ir sukilo ir sudaužė įrankius, per kuriuos vairininkas žiūri žvaigždes, ir sulaužė magnetinę jūreivių adatą. O laivai tuo tarpu atrodė taip pat galingi, kaip ir pirmiau.

Tačiau negalėdami matyti žvaigždės danguje ir nebeturėdami magnetinės adatos, didieji laivai paklydo ir nuskendo. O žvejų laivelis, žiūrėdamas į dangų ir į adatą, nepaklydo ir priplaukė krantą. Ir nors susidaužė pakrantėje, išsigelbėjo žmonės ir išgelbėjo savo prietaisus ir savo adatą. O laivą jie pasistatys iš naujo.

Ir pasirodė, kad laivų didumas ir galingumas yra geras, tačiau be žvaigždės ir kompasu yra niekis.

O tremties (peregrinacijos) žvaigždė yra dangiškas tikėjimas, o magnetinė adata yra Tėvynės meilė. Žvaigždė šviečia visiems, o adata rikiuoja visada į šiaurę. O betgi su ta adata galima yra plaukioti ir rytuose ir vakaruose, o be jos ir šiaurės jūroje ateis paklydimas ir sudužimas. Dėlto su meile ir tikėjimu mūsų tremties laivai išplauks, o be meilės ir be tikėjimo tautos galingos ir karingos suklys ir susiskaldys.

O kas iš jų išsigelbės, nebeatstatys laivo.

(Sena politinių srovių taktika) N u o d a i. Esame įsitikinę, kad visi mūsų savitarpinimai kaltinimai, tikri ar netikri, teka visada iš gryo šaltinio, iš noro tarnauti Tėvynės ir laisvės reikalams; bet mes imamės piktų ginklų, kovodami asmenine neapykanta ir klasta. Yra tai sena politikos rutinistų taktika, nudevėta, nieko neverta. Kick tai žmonių gaivina savyje ir glamona neapykantą kaip brangią ypatybę, kaip tvirto būdo žymę, ir gamina sau nuodus, kaip baisų ginklą. Fatalinė klaida: nes asmenų neapykanta griaužia išpalengva sielą ir silpnina jėgas, kaip vėžio krintimas. Nuodus teikia ganta šliaužiojantiems tvariniams; stipriausieji jų neturi.

Didžiosios tautos savo galingumo laikais buvo žinomos švelniu ir nekerštingu charakteriu. Gi suniekšėjusi tauta, smukimo metu, buvo naminių kivirčių ir privatinių kerštų sėdyba.

(Ten pat) - S p a u d a i r m e l a s. Niekas taip nenusilpnina spaudinto žodžio, kaip melas; ir tiesos klausosi šiandien žmonės su atsargumu arba leidžia pro šalį, kaip įtartina. Seniau (senojoje Lietuvių - Lenkų Respublikoje) pas mus buvo laisvė spaudai didesnė, kaip kitur kur Europoje, nes kas turėjo pilietybės teises, galėjo steigti spaustuveį ir skelbti ką norėjo. Tautiečių jautrumas buvo baisi cenzūra. Regimai spauda nebuvo pikta naudojama, jei likosi mums priežodis: Tiesa, nes atspausdinta. O spaudos reikšmė buvo tokia, kad rinkimų metu viena pati knygutė Mykolą Korybutą iškėlė į sostą. Vėliau daug kas pasikeitė; dabar girdime sakant: Meluoja kaip iš knygų.

: o o o :

Visuotinis Šveicarijos Lietuvių Bendruomenės narių susirinkimas numatomas Zūriche apie vasario mėn. vidurį.

ŠVEICARIJOS LIETUVIŲ GYVENIMO KRONIKA

Kun. prel. prof. Kazinieras Šaulys, gyvenęs Lugano, 1952 m. sausio 16 d. minės garbingą 80 metų amžiaus sukaktį. Kun. prel. Šaulys, Kauno Arkivyskupijos Generalvikaras, yra pasirašęs Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo aktą 1918 m. Vasario 16 d. Jo adresas: Lugano. Via Calloni 14.

Plačiau apie didžiai gerbiamąjį Jubiliatą parašysime kitame mūsų leidinio numeryje, kuris išeis Vasario 16 d. sukakčiai.

Nuoširdžiai sveikiname Jo Prakilnybę garbingojo jubiliejaus proga ir linkime sugrižti į Laisvą Lietuvą, kurios labai Jubiliatas yra paskyręs daug savo ilgo gyvenimo metų.

Ministeris Stasys Lozoraitis, Lietuvos Diplomatinijos Šefas, grįždamas iš Vokietijos, š. m. spalio m. pabaigoje kelias dienas praleido Šveicarijoje.

Martynas Brakas, Vykdamosios Tarybos narys, spalio m. viduryje buvo atvykęs iš Vokietijos į Šveicariją ir sustojęs Borne pas savo studijų bičiulį Dr. A. Gerutį. Buvo aptarti klausimai, susiję su pasinaudojimu Lietuvių Bibliografinio Archyvo Šveicarijoje turima dokumentacija. M. Brakas yra kilęs iš Mažosios Lietuvos.

Kalėdoms į Šveicariją atvažiuoja Vykdamosios Tarybos narys T. Šidiškis.

Dailininkas Jonas Mackevičius. Nors lietuvių skaičius dėl emigracijos nuolat mažėja, bet poreitą pavasarį susilaukėme naujų tautiečių. Šveicarų vyriausybė išleido kelis lietuvius ir pasiėmė juos globoti. Tarp naujų Šveicarijos lietuvių bendruomenės narių ypač pažymėtinas dailininkas Jonas Mackevičius, viena ryškiausių žvaigždžių lietuviškoje dailės meno padangėje. Supažindinsime mūsų lietuvišką šeimą su naujuoju garbingu nariu. Jo ilgas ir turiningas gyvenimo kelias parodys, jog ir svetur gyvenant galima išlaikyti tautines savybes ir tarnauti savo tautai.

Jonas Mackevičius gimė 1872 m. birželio 18 d. Ryguvoje. Nors iš jaunų dienų turėjo palinkimą prie meno, bet negalėjo dėl lėšų stokos toje srityje mokytis, todėl teko pasirinkti vaistininko darbą. Atvykęs egzaminų laikyti į Maskvą, Mackevičius ten aplankė vieną dailės galeriją, kuri paliko jaunuoliui tokį gilų įspūdį, jog jis apsisprendė pasidaryti dailininku. Su keliais rubliais nuvyko į Petrapilį ir 1891-1901 m. laikotarpyje baigė net tris meno mokyklas: daili skatinti mokyklą - 1894 m., kunigaikštystės Teniševos dailės studiją - 1896 m. ir imperatoriškąją dailės akademią - 1901 m. Kaip talentingas dailininkas Mackevičius savo kūryba jau anksti atkreipė į save meno pasaulio dėmesį. Apie tai liudija faktas, kad jo tapytas Romanovų giminės 300 metų sukaktuvių proga caro Nikolajaus II portretas buvo pripažintas geriausiu ir atspaustas kaip jubiliejinis leidinys.

Sustiprėjęs materialiai, dailininkas tais laikais daug keliavo, lankydamas visus žymiausius Europos meno centrus. Taip pat aplankė Mažąją Aziją, Palestiną, Egiptą ir kt. kraštus, iš kur parsivežė daug savo tapytų paveikslų. Mackevičiui esant Capri saloje, 1914 m. ji ten užklupo pirmasis pasaulinis karas. Iš Italijos dail. Mackevičius 1929 m. grįžo į Lietuvą.

J. Mackevičius niekada nenutraukė ryšių su Tėvyne ir nepaskendo svetinybėse. Dar 1907 m. jis dalyvavo Vilniaus dailės parodoje, o vėliau įstojo į Lietuvių Dailės Draugiją. 1924 ir 1926 m. Kaune bei kituose miestuose surengtos jo dailės parodos susilaukė didžiulio pasisekimo. Pagaliau, likvidavęs savo atelier, jis 1929 m. galutinai grįžo į Lietuvą ir čia įsijungė į meno gyvenimą. Visą dieną jo kūrybai yra išsigijęs Vytauto Didžiojo Kultūros muziejus, įvairios švietimo ir kultūros įstaigos bei privatiniai asmenys. Jis yra nutapęs nemažą istorinių kompozicijų, be to, pasižymėjęs ir bažnytinio meno srityje. J. Mackevičius yra reto produktingumo dailininkas, jis yra sukūręs kelis tūkstančius paveikslų. Pagaliau, jis yra prisidėjęs prie jaunosios dailininkų kartos auklėjimo, nuo 1929 iki 1940 m. išbuvęs Kauno Meno mokyklos mokytoju.

- 4 -

Dailininkas Jonas Mackevičius, lietuvių meno gyvenime palikęs gilių išpaudų, cina ašuoniasdešintuosius gyvenimo metus. Kai "Žiburiuose" buvo minima dailininko 75 m. sukaktis, jis apie savo išsireiškė: "... jaučiuos tobesas jaunos dvasios ir kūrybiškai pajėgus. Išlaikyti visą gyvenimą jauną dvasią ir nepalūžusią kūrybinę valią, - štai kur glūdi menininko "amžinos jaunystės paslaptis" bei jo gyvenimo lainė".

Šveicarijos Lietuvių Bendruomenė linki savo naujam nariui dar daug metų išlaikyti jauną dvasią ir susilaukti tos dienos, kada galės grįžti į gimtąją kraštą.

Institut du Sacré-Coeur, Estavayer-le-Lac. Ši pasižymėjusi auklėjimo įstaiga, vedama Ingenbohlio Sv. Kryžiaus seselių, kur jau antri metai kapelionauja kun. Dr. J. Navickas, birželio 19 d. surengė puikiai pavykusią kapeliono šventę. Prasidėjo rytą iškilningomis pamaldomis instituto koplyčioje. Į kapeliono pagerbinui suruoštus pietus pakviesta gražus būrys dekanato kunigų.

Vakare surengta meninė dalis su sveikinimais bei linkėjimais, kuri tikrai verta dėmesio, nes tai buvo drauge ir gražus lietuviškumo pademonstravimas, suruoštas instituto seselių ir jų auklėtinių, kurių čia yra apie 280 beveik iš visų Šveicarijos kantonų ir dar iš Vokietijos, Italijos ir Prancūzijos. Meniškai atvaizduota kankinė Lietuva, kurios sūnams pagalbos ranką ticsia Šveicarija. Pirmas paveikslas parengtas lietuviškos gantos fone, scenos viršuje seselės paišybos mokytojos nupaišyta Lietuvos vytiš, mokinė, vaizduojanti kankinę Lietuvą, apšivilkusi lietuviškais tautiniais rūbais, specialiai tam seselių pasiūtais. Pirmojo paveikslo pradžioje seselė muzikos mokytoja paskambino Lietuvos himną, o vėliau dabartinę religinę Lietuvos padėtį vaizduojant, ta pati mokytoja harmonija pagrojo jos pačios suharmonizuotą "Marija, Marija". Antrojo paveikslo pradžioje, kuris atvaizdavo, kaip Šveicarija suteikia kankinės Lietuvos sūnams priebėgos globą, suskambėjo Šveicarijos himnas "Sur nos monts quand le soleil...". Ši meninė dalis, kuri pavadinta "Aš turiu dvi tėvynes", visiems dalyviams padarė gilų ir jaudinančią išpūdį.

Instituto mokinės savo kapelionui šios šventės proga įteikė didelę maldų puokštę, kurią jis paskyrė kenčiančiai Lietuvai. Marijos Sodalicija savo Kun. Direktoriui įteikė piniginę auką, kurios dalį nusiuntė Diopholzo 16 Vasario gimnazijai, o kitą dalį skurstantiems mūsų tautiečiams Vokietijoje.

Ponia Irena Kaestli-Augėvičiūtė, Šveicarijos generalinio konsulo Montalyje žmona, peraitą vasarą buvo atvykusi Šveicarijon. Aplankė savo tėvus pulk. med. dr. J. Augėvičių ir motiną, gyv., Wilyje, St. Galleno kantone, brolių Kostą, med. dr., besigydančią Davose, ir brolicnę med. dr. Augėvičienę, peraitą pavasarį atvykusią į Šveicariją.

Trys nauji lietuviai daktarai. Šiais metais net trys lietuviai baigė medicinos studijas ir, išlaikę kvotinus, gavo medicinos daktarų laipsnį: Jonė Pečiulionytė, Zūriche, J. Steponavičius ir A. Žukauskas Berne. Linkime naujiems akademikams geriausio pasisekimo!

Dr. A. Žukauskas išvyko pas tėvus į Amerikos Jungtines Valstybes.

Aldona Eretaitė, dirbusi porą metų Zūriche teatro vaidyboje, peraitą vasarą išsikėlė į Mannheimą tam pačiam darbui dirbti.

Mirė Juozas Gabrys. Š. m. liepos m. 26 d. savo ūkyje "La Chaux", ties Vevey, staigiai mirė Juozas Gabrys-Paršaitis. Vėlionis buvo palaidotas liepos m. 28 d. Moillesaulaz kapinėse, Monts de Corsier.

Juozas Gabrys gimė 1880 m. vasario 22 d. Garliavoje, Kauno apskr. Už lietuvišką veikimą jis 1899 m. buvo pašalintas iš Marijampolės gimnazijos, 6 mėnesius kalintas, o paskum išstentas Rusijon. Odesoje išigijo brandos atestatą ir tenyškščiano universitete studijavo teisę. Gabrys veikliai dalyvavo 1905 m. revoliuciniame sąjudyje ir Didžiajame Vilniaus Seime. Baigęs 1907 m. Odesoje teisių mokslus, Gabrys tais pat metais išvyko Paryžiun, kur 1911 m. įsteigė Lietuvių Informacijų Biurą. Jis anais laikais daug prisidėjo